

RAADSMEDEDELING

Aan: Gemeenteraad
Van: College van burgemeester en wethouders
Zaaknummer: 2024-011175
Datum collegebesluit: 16 april 2025
Afdeling: Staf
Portefeuillehouder: Jorrit Eijbersen

Onderwerp Besluit om geen azc aan Noordelijke Hoofddijk te Nijverdal te realiseren

INHOUD

Inleiding

In mei 2023 heeft de gemeenteraad het *Toetsingskader locatie asielopvang* vastgesteld. Op basis hiervan heeft het college in maart 2024 de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal aangewezen als mogelijke locatie voor de realisatie van een asielzoekerscentrum (azc) voor maximaal 200 bewoners.

In oktober 2024 bevestigde de gemeenteraad deze locatie en kreeg het college de opdracht om de risico's, mogelijkheden en randvoorwaarden te onderzoeken voor de realisatie van een azc met circa 100 bewoners. Daarbij dienden onder meer de volgende aspecten te worden meegenomen: regievoering en beheer, veiligheid, gezondheidszorg, onderwijs, dagbesteding en financiën.

Op 16 april 2025 heeft het college besloten om de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal niet langer te beschouwen als geschikte locatie voor de vestiging van een azc.

In deze raadsmededeling presenteren wij de uitkomsten van het onderzoek, lichten wij het collegebesluit toe en geven wij inzicht in de overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen.

Uitvoering onderzoek

Na dit besluit van oktober 2024 is gestart met een breed opgezet onderzoek. Hiervoor zijn meerdere sporen uitgezet.

- **Bestuurlijk overleg met het COA:** Er zijn meerdere gesprekken gevoerd over de mogelijkheden voor kleinschalige opvang (binnen de gemeente Hellendoorn noemen we dit de COA100-variant), gezamenlijke vormen van beheer en de nieuwe Regeling Duurzame Gemeentelijke Opvang (DGO). Het COA gaf aan dat opvang van 100 bewoners op zich mogelijk is, maar dat dit veel van de gemeente vraagt én gepaard gaat met aanzienlijke financiële en operationele risico's. De COA100-variant vereist dat de gemeente veel taken op zich neemt, terwijl er geen duidelijke financiële kaders zijn.
- **Informatie van het ministerie van Justitie en Veiligheid:** In december 2024 kwam een antwoord van minister Faber op vragen van de VNG over gemeentelijke exploitatie. Hieruit blijkt dat volledige gemeentelijke exploitatie op dit moment juridisch niet mogelijk is. De noodzakelijke wettelijke grondslagen, zoals voor gegevensuitwisseling en toezicht, ontbreken. Dit maakt het onmogelijk dat de gemeente de volledige verantwoordelijkheid op zich neemt.

- *Consultatie van lokale en regionale zorgpartijen:* Het COA is verantwoordelijk voor het organiseren van de zorg voor de bewoners. Desalniettemin heeft de gemeente ook een inspanningsverplichting. Uit de brief van 6 juni 2024 van de gemeentelijke huisartsen blijkt dat zij geen ruimte hebben in de praktijk voor de bewoners van het azc. Uit recente navraag blijkt dat dit nog steeds actueel is. Het gevolg hiervan is dat er verdringing van de zorg kan ontstaan binnen onze gemeente.
- *Verkenning van dagbesteding en integratie:* In gesprek met stichting De Welle is gekeken naar de mogelijkheden voor een lokaal passend aanbod van dagbesteding. De Welle staat positief tegenover een rol, maar benadrukt ook de afhankelijkheid van gemeentelijke capaciteit en financiering.
- *Financiële analyse:* Er is gekeken naar de kostenstructuur van verschillende opvangvormen. De exploitatie van een COA100-variant is onzeker en kent veel open einden. De DGO-variant lijkt financieel beter onderbouwd (o.a. via een vergoeding per bed per nacht), maar is bedoeld voor grotere aantallen (zoals 200-275 personen). De toepasbaarheid van dit model in Hellendoorn, bij een kleinschalige opvang, is daarom onzeker.
- *Analyse van juridische beperkingen:* Er is uitvoerig gekeken naar de consequenties van beheervormen voor gegevensdeling, toezicht, aansprakelijkheid en veiligheid. Daarbij is duidelijk geworden dat een vorm waarbij de eindverantwoordelijkheid bij de gemeente komt te liggen niet mogelijk is.
- *Studie van landelijke voorbeelden:* De werkwijze van gemeenten als Nijkerk, Ede en Staphorst is bestudeerd. Deze gemeenten ontwikkelen eigen regievormen, maar steeds op grotere schaal. Daarbij huren zij projectteams in van meerdere fte's en maken gebruik van bijzondere lokale omstandigheden. Overdraagbaarheid van deze modellen naar Hellendoorn moet nader onderzocht worden.
- *Gesprekken binnen de gemeentelijke organisatie:* Intern is beoordeeld of er ambtelijke capaciteit en kennis beschikbaar is om (delen van) het beheer op te pakken. Dit blijkt lastig: het zou leiden tot forse extra inzet en organisatorische druk, bovenop bestaande taken.

Parallel aan het inhoudelijke onderzoek zijn ontwikkelingen buiten de invloed van de gemeente zichtbaar geworden die de situatie verder compliceren:

- *Stikstofproblematiek:* Op 18 december 2024 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat intern salderen niet langer op voorhand mogelijk is. Sindsdien is een natuurvergunning vereist. De provincie Overijssel verstrekt deze tot ten minste februari 2026 niet. Realisatie van het azc binnen een afzienbare termijn is hierdoor onmogelijk geworden.
- *Netcongestie:* De locatie Noordelijke Hoofddijk kan niet worden aangesloten op het elektriciteitsnet zonder vertraging. De wachttijd is minstens 60 weken.

Reactie van het COA

Het COA concludeert dat realisatie van een azc aan de Noordelijke Hoofddijk erg lastig wordt. Dit heeft te maken met een combinatie van factoren die de afgelopen periode bekend zijn geworden: de netcongestie op deze locatie, de tijdelijke stop op de afgifte van natuurvergunningen door de provincie en de wens van de raad om ongeveer 100 asielzoekers op te vangen. Het COA geeft aan dat ieder afzonderlijk geen onoverkomelijke belemmeringen zijn, maar dat de combinatie van factoren maakt dat het zoeken naar alternatieven in de gemeente meer voor de hand liggen.

Conclusie

Het onderzoek, zoals opgedragen door de gemeenteraad op 22 oktober 2024, laat zien dat een kleinschaliger azc met alternatieve beheervormen in theorie mogelijk is, maar dat dit gepaard gaat met aanzienlijke financiële en operationele risico's. De DGO-variant biedt wellicht perspectief, maar vergt nadere uitwerking.

Door recente ontwikkelingen rondom netcongestie en stikstofproblematiek en een kleiner aantal opvangplekken aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal, concludeert het college dat het op dit moment niet realistisch is om op deze locatie een azc te realiseren. De optelsom van obstakels maakt dat de locatie Noordelijke Hoofddijk niet langer in beeld is als beoogde locatie.

Vervolg

Op grond van het verdeelbesluit, gebaseerd op de Spreidingswet, heeft elke gemeente een taakstelling. Voor de gemeente Hellendoorn betekent dit dat er opvang moet worden gerealiseerd voor 162 asielzoekers en 30 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's).

Reflectie op het toetsingskader dat in mei 2023 is vastgesteld zou een volgende stap kunnen zijn. Daarbij moet in ieder geval aandacht besteed worden aan schaalgrootte, vormen van beheer en haalbaarheid op ruimtelijk, financieel en organisatorisch gebied. Daarbij komt dat er onvoldoende zekerheden zijn ten aanzien van het toekomstig beleid van de rijksoverheid in het asiendossier, zowel beleidsmatig als financieel. Het is belangrijk de eventuele risico's goed in kaart te brengen.

Indien de raad dit wenst, legt het college graag verantwoording af over het genomen besluit en het onderliggende rapport.

BIJLAGEN

1. Onderzoeksrapport 'Onderzoek naar kleiner azc aan Noordelijke Hoofddijk Nijverdal'
2. Persbericht